

EPI-aktuellt

Vol 1
Nr 28
11 juli 2002

Nyhetsbrev från Avdelningen för Epidemiologi, Smittskyddsinstitutet

---

Redaktör: [Ragnhild Janzon](#), tfn 08-457 23 64
Ansvarig utgivare: [Johan Giesecke](#), tfn 08-457 23 60
Fax: 08-30 06 26
E-post: epi@smi.ki.se
Prenumeration: Via formulär på [SMI:s hemsida](#)

Innehåll

- Helsingborg hittar flest rickettsioser
- Milstolpe passerad - den första kliniska VRSA-stammen isolerad i USA
- Sjunkande HIV-incidens i Estland och Lettland
- Stort salmonellautbrott i Spanien
- Toaletsitsen renare än diskbänken
- Statistik
- Länkar

Notiser

Helsingborg hittar flest rickettsioser

Under läsåret har fem medicine kandidater från Karolinska Institutet gjort frivilligt valda arbeten vid epidemiologen, vanligen under 4 veckor (motsvarande 4 poäng). De har handlat om överinsjuknande i invasiv pneumokockinfektion under influensasäsongen (redovisning på gång), om epidemiologiska skillnader mellan [Entamoeba histolytica och dispar](#) (redovisat i [EPI-aktuellt nr 23](#)), om HIV-övervakningen i Ryssland (kommer som artikel i Läkartidningen), om de svenska nationella insatserna mot HIV-epidemin (internrapport), och om fall av rickettsios bland hemvändande svenska turister (insänd till Journal of Travel Medicine).

Resultaten av den sistnämnda studien redovisas alltså på annan plats, men en intressant biprodukt är att man kan se hur diagnostiken av rickettsioser fördelar sig mellan Sveriges infektionskliniker. Undersökningen spänner över perioden 1997 - 2001, och har samlat alla fall som diagnostiserats som rickettsios av [Sirkka Vene](#) på SMI. Från remissen har vi kunnat se vilken klinik som sänt in provet. Vi har sedan jämfört dessa data med antalet öppenvårdsbesök per klinik från [Infektionsläkarföreningens hemsida](#) (Beckman H et al. [Verksamhetsenkät 2000-2001](#)).

Under dessa fem år diagnostiserades 77 fall av rickettsios, med en viss ökning under senare delen av perioden. 73 av dessa diagnostiserades på infektionsklinik, ett på medicinkliniken i Ängelholm och ett av en vårdcentral i Hudiksvall. För två fall var framgångsrik remitterande klinik ej av remissen. Totalt görs årligen ca 125 000 öppenvårdsbesök vid infektionsklinik (exklusive

vaccinationer) i Sverige, och 73 fall på 625 000 besök innebär således att ungefär var 8 500:e infektionspatient i öppen vård diagnostiseras som en rickettsios.

Genomsnittsåldern för patienterna är rätt hög, med en topp i intervallet 50-60 år, så det finns ingen anledning tro att t ex universitetsorter skulle ha fler fall än andra delar av landet.

Första kolumnen i tabellen över Sveriges infektionskliniker visar antalet diagnostiserade fall av rickettsios under de fem åren per klinik. Andra kolumnen visar hur många fall man "borde" ha hittat, om man legat på riksgenomsnittet (detta förutsätter naturligtvis att resenärerna är jämnt spridda över landet). Tredje kolumnen är antalet funna dividerat med antal förväntade.

Tabell. Fynd av rickettsios vid Sveriges infektionskliniker perioden 1977-2001.

Klinik	Antal diagnoser	Förväntat	Funna/förväntat
Helsingborg	4	1.1	3.66
Lund	13	4.3	3.20
Uppsala	9	3.7	2.56
Uddevalla	3	1.5	2.10
Skövde	2	1.2	1.79
Malmö	6	4.1	1.56
Karolinska/Danderyd	8	6.4	1.31
Linköping	2	1.7	1.24
Kalmar	2	1.8	1.15
Gävle	1	1.0	1.07
Göteborg	7	7.2	1.03
Kristianstad	1	1.1	1.00
Sundsvall	1	1.1	0.93
Huddinge	8	10.1	0.84
Jönköping	1	1.7	0.63
Eskilstuna	1	2.1	0.51
Västerås	1	2.3	0.46
Karlskrona	1	2.3	0.46
Halmstad	1	2.5	0.43
Örebro	1	3.8	0.28
Borås	0	1.4	0
Falun	0	1.7	0
Karlstad	0	3.0	0
Norrköping	0	0.6	0
Sunderby/Boden	0	1.1	0
Sös	0	0.4	0
Umeå	0	3.0	0
Visby	0	1.8	0
Växjö	0	1.1	0
Östersund	0	0.7	0

Flest rickettsiadiagnoser i förhållande till förväntat antal ställer man alltså i Helsingborg och Lund, medan det är litet förvånande att man inte hittat något fall alls i t ex Karlstad eller Umeå.

Nu är ju rickettsia sällan någon livshotande sjukdom, men det är ändå en diagnos man bör tänka på hos resenärer som kommer hem från varma länder med feber, speciellt när man uteslutit malaria.

Adnan Rahman, Sirkka Vene, Anders Tegnell, [Johan Giesecke](#)

Hänt i världen

Milstolpe passerad – den första kliniska VRSA-stammen isolerad i USA

Ytterligare en milstolpe i antibiotikaresistensens dystra historia passerades i veckan när man från USA för första gången rapporterade om ett kliniskt isolat av vancomycinresistenta stafylokocker (VRSA).

Staphylococcus aureus (den gula stafylokocken) kan orsaka allvarliga infektioner hos patienter både i öppenvård och på sjukhus ("sjukhussjukan"). Meticillin-resistenta stafylokocker ([MRSA](#)) övervakas enligt smittskyddslagen och har orsakat mycket kostsamma sjukhusutbrott i Sverige på senare år. Situationen ute i världen är dock mångfaldigt värre. Vancomycin har varit ett av de få alternativ man haft att tillgå vid svår infektion med MRSA. 1996 rapporterades från Japan det första kliniska isolatet av stafylokocker med nedsatt känslighet ("intermediär" resistens) för vancomycin (VISA) med ett MIC-värde på 8 mg/L.

I [ProMed](#) rapporteras nu det första helt resistenta isolatet (VRSA) från en patient i Michigan. Det rör sig om en 40-årig man med diabetes, kärlsjukdom och njursvikt. Han hade behandlats med flera olika antibiotika (däribland vancomycin) under en längre tid för en sårinfektion i en tå. Efter amputation av tån i april utvecklade patienten en sepsis (blodförgiftning) med [MRSA](#). Infektionen behandlades med vancomycin och rifampicin. I juni utvecklade patienten en infektion kring ett insticksställe för en dialyskateter. Odling av kateterspetsen visade växt av VRSA (MIC >128 Mg/L). VRSA och vancomycinresistenta enterokocker ([VRE](#)) kunde isoleras från såret. Patienten har nu förbättrats efter bl.a. aggressiv lokalbehandling. Inget känt sekundärfall har kunnat identifieras.

Fyndet har bekräftats vid fortsatta mikrobiologiska undersökningar på CDC, där man bekräftat resistens mot vancomycin (MIC >128 Mg/L), teicoplanin (MIC 32 Mg/L) och oxacillin (MIC >16 Mg/L). Isolatet bar på vanA resistensgenen från enterokocker och oxacillinresistensgenen MecA. Isolatet var känsligt för kloramfenikol, linezolid, minocyklin, quinupristin/dalfopristin, tetracyklin och trimetoprim-sulfa.

Förärvade resistensgener mot vancomycin (vanA, vanB, vanD, vanE, vanF och vanG) har tidigare rapporterats från enterokocker ([VRE](#)), men aldrig tidigare från stafylokocker. Fallet inger misstanke på genetiskt utbyte mellan patientens [MRSA](#) och [VRE](#).

Det nu rapporterade fallet poängterar ytterligare vikten av rigorösa hygienrutiner i svensk sjukvård. Kunskap om och följsamhet till det [nationella vårdprogrammet mot multiresistenta bakterier i hälso- och sjukvården](#) och motsvarande lokala rekommendationer är en nödvändighet om vi med fortsatt framgång ska klara av att förhindra en allmän spridning av VRSA, [MRSA](#), [VRE](#) och andra multiresistenta bakterier.

[Karl Ekdahl](#)

Sjunkande HIV-incidens i Estland och Lettland

Halvårssiffrorna för diagnostiserade HIV-fall under 2002 har nu kommit från de tre baltiska länderna. I Estland och Lettland syns en tydligt sjunkande tendens.

Från Estland rapporteras 500 fall diagnostiserade hittills i år, mot 819 under samma period förra året ([totalt 1 474 under 2001](#)). Fortfarande är detta en mycket hög incidens: den skulle motsvara ungefär 5 000 nya fall per år i Sverige, men utvecklingen verka ändå vara på väg åt rätt håll.

Från Lettland rapporteras 313 fall under första halvåret 2002, jämfört med 432 under samma period förra året ([totalt 806 under 2001](#)). Även detta är en högre incidens än vi någonsin haft i Sverige, men kurvan synes ha vänt.

I Litauen är situationen sämre, mycket beroende på den utbredda smittspridning bland fångar som upptäcktes där i maj. Hittills i år har 254 fall rapporterats, jämfört med [72 under hela 2001](#). 207 av dessa är fångar, varav de flesta upptäckts under maj.

[Johan Giesecke](#)

Stort salmonellautbrott i Spanien

I Katalonien, Spanien firas varje år den 23 juni och i det traditionella firande ingår att man äter en bakelse med äggkräm (s.k. coca). I år har de lokala smittskyddsmyndigheterna fått rapporter om att 1 243 personer har insjuknat i gastroenterit efter detta firande och 109 personer har krävt sjukhusvård. Bland de sjuka personerna finns även turister från flera olika europeiska länder, däribland fyra svenskar. [Salmonella Enteritidis](#) har isolerats från flera personer. Den genomsnittliga inkubationstiden har varit 16 timmar, varierande från 3 till 59 timmar. Den epidemiologiska utredningen har visat att det är ett bageri som producerat de bakelser som gett upphov till sjukdom. Ytterligare utredning pågår.

[Birgitta de Jong](#)

Toalettsitsen renare än diskbänken

Vår EPIET:are Juan Mas Carrique råkade häromdagen hitta en artikel från Texas, där man odlat bl a för fekala coliformer under tio veckor på 14 olika ställen i ett hem. Man fann att köket var mer kontaminerat än badrummet, och att toalettsitsen var det minst kontaminerade stället. Högsta koncentrationerna av bakterier fann man (i fallande ordning) på skurtrasan, i köksvasken, runt badkarsavloppet och på kökskranarna. Något att tänka på när man arbetar i köket.

Rusin P, Orosz-Coughlin P, Gerba C. Reduction of faecal coliform, coliform and heterotropic plate count bacteria in the household kitchen and bathroom by disinfection with hypochlorite cleaners. J Appl Microbiol 1998; 86: 819-28.

[Johan Giesecke](#)

Statistik

Statistik

Landstingstabellerna (femårsöversikter över de anmälningspliktiga sjukdomarna) på [hemsidan](#) är nu uppdaterade. Klicka på respektive sjukdom för att nå tabellerna.

Länkar till andra smittskyddsnyheter

[CDR Communicable Disease Report \(Storbritannien\)](#)

[EPI-NEWS \(Danmark\)](#)

[Eurosurveillance Weekly](#)

[MMWR](#)

[MSIS-rapport \(Norge\)](#)

[ProMed](#)

[WHO Disease Outbreaks News](#)